

امام حسین (ع) تلاوت خونین وحی

ادکتر اصغر فروغی ابری

عضو هیئت علمی دانشگاه اصفهان

﴿مقدمه﴾

امام حسین (علیه السلام) قرآن ناطقی است که در کانون نزول وحی و به هنگامه ی تلاوت های رسول الله (صلی الله علیه و آله وسلم) برای کتابت وحی به دست مبارک امیرالمؤمنین علی (علیه السلام) و در گرماگرم مرور و قرائت محفوظات قرآنی مادر بزرگوارش حضرت فاطمه زهرا (سلام الله علیها) رشد و پرورش یافته و نور قرآن با گوشت و پوست و خون و منطق او ممزوج شده است. و او تالی، (۱) حافظ، (۲) عامل، (۳) سند (۴) و شریک (۵) قرآن قلمداد شده و از امور محبوب در نزدش انس با آیات قرآنی به حساب آمده است. زندگی او با همه فرازها، آفریننده ی تابلوهای زنده عمل به قرآن کریم است.

منطق امام حسین (علیه السلام) منطق قرآن و استدلال های او استدلال قرآن و نصایح و اندرزهایش همه بر آیات قرآن استوار و انقلاب و نهضتش که مهمترین فراز زندگی آن بزرگوار را تشکیل می دهد از قرآن الهام گرفته و همگام با قرآن کریم حرکت نموده است.

- ۱- زیارت امام حسین (علیه السلام) مفاتیح الجنان - شیخ عباس قمی (ره) ص ۷۳۶.
- ۲- همان مدرک
- ۳- کامل الزیارات ص ۲۰۳، جامع احادیث الشیعه، ج ۱۲، ص ۴۷۲.
- ۴- بحار الانوار (علامه مجلسی) جلد ۹۸، ص ۲۳۹.
- ۵- زیارت امام حسین (علیه السلام)، مفاتیح الجنان - شیخ عباس قمی (ره) ص ۷۶۵.

احقاق الحق و محمد امین امینی در ركب الحسينی (۷) روایات مربوط به قرآن خواندن سر مقدس امام حسین (علیه السلام) را جمع آوری و ذکر نموده اند که از مجموع آنها می توان دو نظر را استخراج کرد: نظر اول: حاکی از این است که سر بریده امام حسین (علیه السلام) در کوفه و شام آیاتی چند از قرآن کریم بویژه سوره کهف را قرائت و تلاوت فرموده است.

نظر دوم: بیانگر آن است که شخصی را پیشاپیش سرهای مقدس شهدای کربلا مأمور کرده بودند که آیات اول سوره کهف را بخواند و سر بریده امام حسین (علیه السلام) به اذن خداوند جمله ای را بیان کرده است.

برای ورود در نقد و بررسی نظرات، تذکر چند نکته ضروری به نظر می آید.

اول: راویان این واقعه (تلاوت رأس مطهر) همه در صحنه حضور داشته و مشاهدات خود را بیان کرده اند.

دوم: دو تن از راویان این واقعه (یعنی زید بن ارقم و منهال بن

دانشمند بزرگوار عبدالرزاق الموسوی المَقرّم در این زمینه نوشته است:

«امام حسین (علیه السلام) در طول زندگی خود، در سازندگی و ارشاد و تبلیغ، در سفر و حضر، هرگز از تلاوت قرآن دست نکشید، حتی در روز عاشورا در سرزمین (طف) برای اتمام حجت و هدایت آنانکه برای کشتن او اجتماع کرده بودند به تلاوت قرآن مشغول شد، فرزند رسول خدا (صلی الله علیه و آله وسلم) بدین گونه در مسیر خویش راه می سپرد و به پیش می رفت تا اینکه سر مطهر او در بالای نیزه به تلاوت قرآن پرداخت.» (۶)

در این مقاله به ارائه نظرات و اقوال روایی پیرامون قرآن خواندن و سخن گفتن سر مطهر حضرت اباعبدالله الحسین (علیه السلام) اقدام و به اثبات اعجاز سرمقدس امام (علیه السلام) در سیرهدایت گری قرآنی ایشان پرداخته ام.

﴿بررسی نظرات (شاهدان)

عینی تلاوت رأس مطهر) قاضی نورالله شوشتری (ره) در

- ۶- مقتل مقرر - ص ۴۳۲.
 ۷- امینی، محمد امین، ركب الحسينی (علیه السلام)، مركز الدراسات الاسلامیه - جلد ۶، ص ۹۲.
 ۸- قرآن کریم - سوره کهف، آیه ۹
 ۹- ر. ک - حسینی مرعشی تسقری، سید نورالله، «احقاق الحق» به تصحیح سید شهاب الدین حسینی مرعشی نجفی، به اهتمام سید محمود مرعشی، ج ۱۱ ص ۴۵۲.
 ۱۰- قرآن کریم - سوره بقره، آیه ۱۳۷
 ۱۱- ابن شهر آشوب، ابی جعفر رشید الدین محمد بن علی، «مناقب آل ابی طالب، بتصحیح حاج السید هاشم الرسولی محلاتی، مطبعه علمیه قم بی تا ج ۴ ص ۶۱

عمر و الاسدی) از جمله صحابی پیامبر و محدثان مورد وثوق هستند و سلمة بن کهیل نیز که از تابعان است نیز ثقه بوده‌اند و اختلاف نظر آنها را نمی‌توان حمل بر غرض ورزی نمود و به احتمال قوی آنها دچار خطای دید و شنیدن شده‌اند. سوم: برای رهایی از این تناقض در روایات می‌توان گفت که هر یک گوشه‌ای از این واقعه‌ی شگفت‌انگیز را ضبط کرده‌اند **شهادت و روایت (تلاوت رأس مطهر)**

زید بن ارقم از جمله راویانی است که واقعه‌ی قرآن خواندن سر امام حسین (علیه السلام) را

در دمشق روایت کرده است: او می‌گوید من در غرفه بالاخانه که سر امام حسین (علیه السلام) در حالی که بر نیزه بود از مقابل من گذشت.

هنگامی که مقابل من قرار گرفت از او شنیدم که می‌خواند: « ام حسب ان اصحاب الکفھ والرّقیم کانو امن آیاتنا عجباً » (۸) به خدا قسم حالم دگرگون شد و فریاد زدم: ای پسر رسول الله (صلی الله علیه و آله وسلم) سر تو و کار تو عجیب تر است. (۹) بنا بر روایت ابن شهر

پژوهش‌های علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
انجام جامع علوم انسانی

حسین

آشوب، ابومخنف روایتی را از شعبی نقل می‌کند که بیانگر قرآن خواندن سر امام حسین (علیه السلام) در دمشق است. او می‌گوید همچنین صدای او در دمشق شنیده شده که می‌گفت: «لا حول ولا قوّة الا بالله» و همچنین شنیده شده که می‌خواند «انّ اصحاب الكهف و الرّقیم كانوا من آیاتنا عجا» پس زید بن ارقم گفت: کار تو عجیب تر است ای فرزند پیامبر (ص). (۱۰)

یکی دیگر از کسانی که در همین رابطه روایتی نقل کرده «سلمه بن کهیل ابویحیی الحضرمی» (متوفی سال ۱۲۱ هـ) که بنا بر قول محدثین بویژه نسائی، ثقة بوده است، می‌گوید سر امام حسین (علیه السلام) را بر نیزه دیدم که می‌گفت: «فسیکفیکهم الله و هو السّمیع العلیم» (۱۱)

روایت فوق را یکی دیگر از محدثین به نام سلیمان بن مهران اسدی ابومحمد ملقب به اعمش (۶۱-۱۴۸ هـ) از سلمه بن کهیل شنیده و نقل کرده او گفت: به سلمه بن کهیل گفتم: ترا به خدا قسم از او شنیدی، گفت: به خدا

سوگند از او در باب فرادیس در دمشق بدون هیچگونه شک و شبهه ای شنیدم که می‌گفت: «فسیکفیکهم الله و هو السّمیع العلیم»

روایات فوق، همه حاکی از آن است که سر بریده ی امام حسین (علیه السلام) در دمشق آیاتی از قرآن را تلاوت کرده است؛ اما روایتی از «منهال بن عمرو» در دست است که گونه دیگر روایت را نشان می‌دهد.

مؤلف (نورالابصار) می‌نویسد: ابن خالویه از اعمش و او از منهال بن عمرو الاسدی روایت کرده که گفت: به خدا قسم من در دمشق بودم که سر امام حسین (علیه السلام) را هنگام حمل دیدم که پیشاپیش سر امام حسین (علیه السلام) مردی سوره کهف را می‌خواند تا اینکه به این آیه رسید: «ام حسبت ان اصحاب الكهف و الرّقیم كانوا من آیاتنا عجا» گفت: سر به سخن درآمد و گفت: قتل من عجیب‌تر از آن است. (۱۴) که در دیگر منابع عین روایت فوق با اندک اختلافی در فراز آخر آمده است.

فانطق الله الرّأس بلسان ذرب فقال:

۱- سفدی، صلاح الدین خلیل بن ابیک، الواقی بالوفیات» طبع دار صادر به روت ۱۴۱۱ هـ. ۱۹۹۱ م جزء قسم ۱۵ ص ۲۲.

۱- جوینی الخراسانی، ابراهیم بن محمد بن المویّد بن عبدالله بن علی بن محمد، «فوائد السمطین، به تحقیق شیخ محمد باقر محمودی موسسه محمودی روت - لبنان - ۱۴۰۰ هـ. ۱۹۸۰ م ص ۱۷.

«عجب من اصحاب الكهف قتلى و حملی» (۱۵) در بحار الانوار آمده: فأنطق الله الرأس بلسان ذرب ذلق، فقال: أعجب من اصحاب الكهف قتلى و حملی» (۱۶)

البته برای هماهنگ کردن روایات فوق با هم دلایلی وجود دارد که به آنها اشاره می شود.

ترفند تبلیغاتی حکومت یزید در برابر تلاوت رأس مظهر امام حسین (علیه السلام) .. از جمله دلایل عدم منافات و تناقض روایات مذکوره با هم، ترفندهای تبلیغاتی حکومت یزید بود. عمال یزید به منظور محو اعجاز سربریده امام (علیه السلام)، هنگامی که سر بالای نیزه، قرآن می خوانده یکی از قاریان را با مهارت جلو نیزه ای که سر امام حسین (علیه السلام) بر روی آن قرار داشت، مستقر نموده که شروع به خواندن همان آیاتی کرده که سر امام تلاوت می کرده است و این عمل چنان با مهارت صورت گرفت و نظرها را به خود جلب کرده که حتی «منهال بن عمرو» را نیز به خطا انداخته است.

بنابر روایتی، سربریده امام حسین (علیه السلام) در کوفه نیز آیاتی از قرآن بویژه آیات اول سوره کهف را تلاوت کرده است. ابن شهر آشوب می نویسد: ابومخنف از شعبی روایت می کند که سر امام حسین (علیه السلام) در صیاریف در کوفه آویخته بود، پس سر به صدا درآمد و سوره کهف را خواند تا به این جا رسید: **إِنَّهُمْ فَتِيَةٌ آمَنُوا بِرَبِّهِمْ وَ زِدْنَاهُمْ هُدًى فَمَنْ يَزِدُهُمْ ذَالِكَ إِلَّا ضَالًّا** (۱۷) و به تعاقب آن هنگامیکه سر امام به درخت آویخته بود، از آن شنیده شد: «و **سَيَعْلَمُ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَيَّ مُنْقَلَبٍ يَنْقَلِبُونَ**» (۱۸) بنابراین، با توجه به روایات، شکی نیست که سر بریده امام حسین (علیه السلام) به منظور تکمیل رسالت خطیرش به اذن خدا آیاتی از قرآن را تلاوت کرده (۱۹) و گونه ای دیگر از اعجاز خاندان عصمت و طهارت را به منصه ظهور رسانده است. **اعجازی دیگر از سر مقدس امام حسین (علیه السلام)** یکی دیگر از اعجازهای سر امام حسین (علیه السلام) گفت و گو آن با راهب مسیحی است؛ ابن

- ۱۴- الشبلنجی شیخ مؤمن بن حسن مومن، «نور الابصار» به تحقیق: محمد بن علی الصبان - الطبعة الاخير دارالفکره - ۹۹ س هـ ص ۱۵۰۱۴۹
- حسینی مرعزی تستری، همان کتاب ص ۴۵۳
- ۱۶- محمدباقر المجلسی، بحار الانوار دارالکتبه الاسلامیه بی تا، ج ۴۵ ص ۸
- ۱۷- قرآن کریم - سوره کهف - آیه
- ۱۸- قرآن کریم - سوره شعراء - ۲۲۷
- ۱۹- بحار الانوار - جلد ۴ - ص ۶۱
- ۲۰- بحار الانوار - جلد ۴ - ص ۶۰

شهر آشوب از «خصائص النطنزی» نقل می کند: «هنگامی که اسرا به همراه سرشهدا به قنسرین رسیدند؛ راهبی از صومعه ی خود به سوی سر رفت و مشاهده کرد که از آن نوری ساطع می شود و به آسمان می رود؛ ده هزار درهم به مأمورین داد و سر را گرفت و به صومعه اش برد. بدون آنکه کسی را ببیند صدایی شنید که می گفت: خوشا به حال تو و خوشا به حال کسی که حرمت او را بشناسد.

به سخن درآمد و گفت: به دین جدم محمد (صلی الله علیه و آله وسلم) داخل شو. پس راهب گفت: اشهد ان لا اله الا الله و اشهد ان محمداً رسول الله. پس شفاعت او را پذیرفت. (۲۰) روایت فوق به صورتهای دیگری نیز ثبت شده که با توجه به اینکه محتوا و نتیجه یکی است ما این روایت را که مختصر و جامع بود، برگزیدیم.

نتیجه: ﴿﴾

نتیجه این مقاله به اختصار این است که:

- ۱- امام معصوم زنده و مرده ندارد و تمام اعضای او کار خدائی می کنند و سخن گفتن رأس مطهر، از این قبیل است.
- ۲- رأس مطهر امام حسین (علیه السلام) برای هدایت گری مردم و رسوا کردن دشمنان قرآن به تلاوت آیات قرآن کریم پرداخته است.
- ۳- تلاوت قرآن رأس بریده اباعبدالله الحسین (علیه السلام) بر سر نیزه، از جمله معجزات و کرامات حسینی (علیه السلام) است که تبلیغات حکومت طاغوتی یزید را بر ضد اهل

راهب سر امام (علیه السلام) را بلند کرد و گفت: ای پروردگار! به حق عیسی از این سر بخواه که با من تکلم کند! پس سر به سخن درآمد و گفت: ای راهب چه چیزی می خواهی؟ گفت: تو کیستی؟ گفت: «انا ابن محمد المصطفی و انا ابن علی المرتضی و انا ابن فاطمه الزهراء و انا المقتول بکربلاء انا المظلوم و انا العطشان» پس ساکت شد. راهب صورتش را بر صورت امام گذاشت و گفت: من صورتم را از روی صورت تو بر نمی دارم تا اینکه بگویی که من شفیع تو در روز قیامتم. پس سر

بیت (علیه السلام) خنثی نمود. مردم کوفه و شام، جایگاه رفیع
 ۴- از آنجا که رأس بریده سید اسراء را معرفی کرد و ترفندهای
 الشهداء در پیشاپیش کاروان سیاسی - تبلیغاتی طاغوت وقت
 اسرا به تلاوت قرآن پرداخت، به را، در هم شکست.

مصحف خون

ای مه‌رتابان برسنان، قرآن بخوان قرآن بخوان
 ای با خموشان هم‌زبان، قرآن بخوان قرآن بخوان
 تنها نه محمل می‌بری، از کاروان دل می‌بری
 هم دل بیر هم جان ستان، قرآن بخوان قرآن بخوان
 تو رهنمای قافله مادر میان سلسله

بر دفع ظلم ساریان، قرآن بخوان قرآن بخوان
 دوش از بریده حنجرت گفתי سخن با خواهرت
 اکنون به بالای سنان، قرآن بخوان قرآن بخوان
 ای مصحف قاری شده، خون از لبت جاری شده
 بار دگر بگشا دهان، قرآن بخوان قرآن بخوان
 تازیر کوه ماتمت نیرو بگیرم از دمت

حتی میان دشمنان، قرآن بخوان قرآن بخوان
 ای طوطی خاکستری بر لاله نیلوفری
 آهی بکش، اشکی فشان، قرآن بخوان قرآن بخوان
 باغت به خون پوشیده شد، گل‌های سرخت چیده شد

در سوگ گل ای باغبان قرآن بخوان قرآن بخوان
 اشک فراقم در بصر، زخم زبانهم برجگر
 مارا ز تهمت وارهان، قرآن بخوان قرآن بخوان
 ترسم بمیرد دخترت در پیش چشم خواهرت
 بر طفل بی تاب و توان، قرآن بخوان قرآن بخوان
 تاهر دم از فیض دمت مضمون بگیرد میثمت

ای سر پیدا و نهان، قرآن بخوان قرآن بخوان

غلامرضا سازگار

